

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Da-
bilo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 6.

Sobota 19. januarja 1929.

Leto IV.

Kdo naj čuva in zagovarja socialne interese sibkejših slojev.

Nova vlada je pridno na delu. Za-
kon za zakonom prihaja na dan. Raz-
veljavljani so volilni redi za narodno
skupščino, oblastne in občinske samo-
uprave, kar je logična posledica za-
konov, ki so bili objavljeni obenem z
ukinitvijo ustave.

Vlada bo delala nove zakone in
tudi novo ustavo. Pri svojem delu
se bo posluževala strokovnjakov, to
je, gospodarjev, politikov, filozofov in
raznih pridobitnih organizacij in kor-
poracij. Vsi ti strokovnjaki bodo de-
jansk ozastopniki konservativne bur-
žuazne družbe: gospodarji, ki bodo vi-
deli samo prospek odušnega gospo-
darstva neglede na čigav račun; po-
litiki, ki bodo sodili samo politično
stran močnejših slojev; pravniki, ki
bodo delali na to, kako bi družbo na-
pravili čim storilnejšo z strogimi pa-
ragrafi; filozofi, ki bodo dali vsemu
nimbis idealne družbe po točno dolo-
čeni logiki današnjih družabnih načel.

Ne smemo namreč pozabiti, da
poudarja skoro vsa jugoslovanska
buržuazija, da je treba državo v prvi
vrsti postaviti na temelje gospodarske
buržuazije. To se pravi: splošna vo-
lilna pravica v narodno skupščino, v
oblasti, v občine, je preveč demokra-
tična. Dalje naglašajo vse stranke, da
narodna skupščina ni zrela za vladan-
je v državi, zato je treba napraviti
še eno novo zbornico ali senat, ki bo
presojal, če so sklepi narodne skup-
ščine pametni ali ne.

Iz vsega je razvidno, da bodo pri-
hajali pri ustvarjanju novih zakonov
vpoštev kot strokovnjaki meščanski
ideologi, ki nimajo in ne morejo imeti
zmisla za interese socialno šibkejših

slojev, delavstva in kmetskega na-
roda.

Tembolj pa bodo interesi delovne-
ga naroda nezastopani, če se odvzame
tem slojem pravica političnega in or-
ganizatoričnega delovanja, ker potem
ti nimajo nobenega foruma več, kjer
bi povedali svoje upravičene želje in
zahteve. Socialni interesi delovnega
naroda pa s stališča države ne mo-
rejo biti nič manj važni, kakor inte-
resi pridobitnih slojev. Prej bolj, ker
imajo ti samo svojo delovno silo in če
te ne morejo prodati, polagoma po-
ginejo za gladom.

Ne gre pa samo za politične pra-
vice naroda, ki so predpogoj zdrave-
mu socialnemu razvoju. Grozi od
strani takih strokovnjakov, če ne bi
bila vlada sama toliko uvidevna, da
bodo razne močne gospodarske kor-
poracije izsiljevale protisocialne od-
redbe in zakone, katerim utegnejo
meščanski ideologi jako radi nasesti.
Tega se bojimo.

To so dovolj važni razlogi, da sma-
tramo, da je nujno potrebno, da se pri
ustvarjanju novih zakonov upošteva
tudi durgi del interesentov, to je, de-
lovni narod. Nova zakonodaja bo le
tedaj dobra, če bo čuvala tudi svo-
boščine in socialne pravice delovnih
slojev ter garantirala po svojem bi-
stvu možnost zdravega socialnega
razvoja.

Delovni narod potrebuje zaradi-
tega svobodo gibanja, potrebuje tri-
bune, kjer bo povedal svoje opraviče-
ne zahteve, da jih bodo merodajni
faktorji upoštevali.

Ako jih ne dobi, je izročen temni
negotovitosti.

Spreobrnjenje . . .

V tekmočem mesecu, in sicer
na 25. januarja 1928 se obhaja god
sv. Pavla ali kot se v pratiki glasi:
Spreobrnjenje sv. Pavla. Če smemo
zgodovini svetnikov verjeti, se je pri
sv. Pavlu, ki se je preje imenoval Sa-
vel, mnogo spreobrnilo. Bil je hud ter
krvoločni divjak, ki je moril kristja-
ne in naenkrat je slišal glas božji, ki
ga je resno posvaril ter vprašal, za-
kaj ga preganja. In glej, Savel se je
spreobrnil in postal je Pavel in po-
tem je bil najboljši človek. Pri nas
smo ravno kar doživeli silno preobr-
njenje, da-li pa isto tudi pomeni res-
nično spreobrnjenje, to pa se ne da
tako lahko storiti kot reči. Deset let
se je v naši državi preobračalo ne si-
cer kozolcev, ampak državno politi-
ko in pa državno gospodarstvo. Ni
manjkalo dobrih nasvetov in kritike,
toda tisti, ki so imeli moč v državi, se
niso zato zmenili. Toda pri vsem je
bilo najbolj zanimivo to, da so oni po-
litikarji, ki so bili v opoziciji, vedno
imeli polne koše pametnih nasvetov,
vedeli so za vse napake v državnih u-
pravi, vedeli so, da se dela n. pr. ve-
lika korupcija v državnem gospo-
darstvu v vseh panogah, vedeli so tudi,
katere osebe uganjajo korupcijo, ki je
šla v težke milijone, pa niso nič res-
nega podvzeli, da bi se storil konec
škandalom. Kajti tisti, ki so bili na
vladi, tisti niso imeli volje, oni pa, ki
so bili trenutno v opoziciji, niso mo-
gli. Vloge so se vedno menjavale. Tisti,
ki so bili na vladi, so vse trpeli, tisti
pa, ki so bili v opoziciji, niso mogli ni-
česar — ako bi človek temu verjel!
Sedaj, ko je prišlo velikansko preobr-

njenje — ne še spreobrnjenje — se-
daj priznavajo vsi brez izjeme, da je
bilo res vse slabo. Ja, ali ni to strašna
samoobtožba? Listi vseh dosedanjih
meščanskih strank naglašajo brez
pridrška, da je bilo res vse to po-
trebno, kar se je dogodilo in da se
solidarizirajo z vsem! Mi socialisti
smo vedeli, da v takih razmerah ne
moremo živeti in mi smo meščanske
stranke neprenehoma svarili, naj de-
lajo zdravo gospodarsko politiko, ta-
ko politiko, da ne bo ljudstvo v dr-
žavi kruha stradalo, kjer je kruh
pravzaprav glavni produkt v državi,
iz katere se kruh izvaž v inozemstvo,
kjer jedo tuji državljani kruh iz na-
šega žita ceneje kot ga jedo naši dr-
žavljeni doma. Mnogokrat se je na-
glašalo, da je naša država po naravi
bogata, da imamo v zemlji in nad
zemljo silna bogastva in katera, ako
bi se izkoristila — seveda pravilno
— bi morala državo spremeniti v raj
in ne v državo, kjer vlada deloma čr-
na beda in lakota, kjer ljudstvo po-
rablja slamo namesto zrna za kruh
(Hercegovina), kjer se državni usluž-
benci, aktivni in upokojeni, zatekajo
v obupu k samomorom. Toda naši ci-
vilisti niso bili produktivni, niso zna-
li ali pa niso hoteli ali pa je bilo obo-
je. No, sedaj, ko so postavljeni pod
prisilo gospodarstvo, ko se jim je
vzelo vso moč iz rok, sedaj pravijo:
Mi smo za to, da se razmere popra-
vijo. Jaz se samo bojim, da ne bo pri
vsem tem cehe plačal nedolžni, in to
je proletarijat. Same redukcije nas
gotovo ne bodo rešile. Nobena umet-
nost ne bi bila, če bi se n. pr. upo-

kojence kakorkoli prikrajšalo, razen
redukcije umetnih vpokojencev, kate-
rih pa vendar ne bo toliko, da bi se to
pri tako velikem proračunu, kot je
naš, poznalo. Nehote se mi vsiljuje v
spomin tisti nemški pregovor: Höre

wohl eine Stimme, allein mir fehlt der
Glaube! Ako pa bi vendar preobr-
njenju sledilo tudi pravo spreobrnje-
nje naših meščanskih Savlov, no, te-
daj ne bo nihče tega bolj pozdravil,
kot mi socialisti. —n.

Na Ogrskem so ogoljufali kmete z agrarno reformo.

Na Ogrskem je stopil v veljavo
novi zakon, ki rešuje agrarno vpraša-
nje z novim letom. Izvršilna naredba
pravi, da je s tem agrarno vprašanje
rešeno, ker je dosežena »pravičnejša
razdelitev zemlje.« Seveda so pri re-
šitvi agrarnega vprašanja fevdalni go-
spodje grofje in cerkveni knezi izšli iz
revolucijske dobe kot neoškodovanci.
Le nekaj malo zemlje spada pod
agrarno reformo in še za tisto malo
zemlje, dobe ubogi veleposestniki bo-
gato odškodnino v obliki rent in kup-
nine.

Pod predsedstvom dosedanjega
ministra pravde Pavla Pesthya se je
osnovala v Budimpešti zadruga, ki ima
namen odškodovati zemljiške posest-
nike za majhno oddajo zemljišč. Da si
pribavi potrebni denar, se je zastavil
monopol vžigalic švedsko-amerikan-
skemu vžigalčnemu trustu in s tem
naložilo celému narodu krivičen da-
vek, s katerim se bo plačevala od-
škodnina veleposestnikom za oddana
zemljišča. Trust bo posodil ogrski
vladi do 1. januarja 1931 36 milijonov
dolarjev (to je nad 2 milijardi Din),
ki se naj razdele med prizadete vele-
posestnike. Dve tretjini prodajne ce-
ne dobe v gotovini, za eno tretjino pa
dobe obrestonosno zlato rento. Cene
zemljišču je določila zveza velepo-
sestnikov, ki gotovo niso nizke in jih
je vlada označila kot obvezne. Kmet
sme plačevati najemnino za zemljišče.
Najemnina znaša za vsako krono čis-
tega katastralnega dohodka iz leta
1921 (ko je ogrska krona že padla) po
2 pengőja in 40 fenigov, to je skoro
dve zlati kroni. Če hoče zemljišče od-
kupiti, mora plačati 25 kratno najem-
nino. Dokler ni plačana celotna kup-
nina, ostane lastnik prejšnji posestnik.
Odkup se mora izvršiti najkasneje v
25 letih, pri čemer pa poslopja in
orodja niso šteta. Kmet bo potem-
takem plačal za oral (0.57 hektarja)
850 pengő, pri čemer je pa vpoštevati,
da so velepostniki odstopili najslabše
zemljišče, ki se težko ali pa sploh ne
rentira. Vsa reforma, se zdi, ima na-
men pomagati plemenitim veleposest-
nikom, le židovskim zemljišk. posest-
nikom so bila odvzeta tudi boljša
zemljišča. Veleposestniki so do mar-
ca 1928 odstopili 1.071.148 oralov
zemljišča; od tega zemljišča pa velik
del ni prešel kmetom v roke, ampak
raznim družbam.

Ogrska ostane torej tudi po agrar-
ni reformi dežela latifundij in kmetov
brez zemlje. Kmetskega prebivalstva
je bilo leta 1920 na Ogrskem več kot
4.4 milijonov. Število kmetskih obra-
tov pa je znašalo le 840.000. Sklepati
se da iz tega, če se upošteva rodbinske
člane, da je od navedenih vsaj polo-
vica kmetskega prebivalstva prole-
tarskega in brez zemlje, hlapcev, ko-
čarjev, služinčadi.

Število posestnikov, ki nimajo nad
100 oralov zemlje, je 840.000. Ti ima-
jo polovico obdelanega sveta (8.1 mil.
oralov). Druga polovica obdelanega
zemljišča se pa nahaja v rokah 10.700
rodbin in korporacij, v prvi vrsti cer-
kve. Okolu 11.000 posestnikov ima
torej ravno toliko zemlje, kakor

840.000 majhnih gospodarstev in ves
kmetski proletarijat.

Urad skriva podatke o posestvih.
Vendar je tudi to važno, kar je ob-
javljeno. Med 10.700 posestniki, ki
imajo več kakor 100 oralov zemlje, jih
je 8265 s 100 do 500 johov, 1365 s 500
do 1000 oralov. Ti dve skupini pose-
dujeta 2.6 milijonov oralov zemlje.
Nad njimi je pa še plast veleposestev,
ki imajo nad 1000 oralov zemlje. Teh
posestnikov je 1070 in posedajo 5.4
milijonov oralov zemlje, torej več kot
eno tretjino vse obdelane zemlje (16.1
mil. oralov). Posestev z 10.000 do
20.000 oralov je 51, z 20.000 do 30.000
jih je 16 in od 30.000 do 50.000 jih je
50; posestev od 50.000 do 100.000 ora-
lov je 12. Eno posestvo meri celo
222.241 oralov (najbrže Esterhazijev
fidejkomis).

Tako izgleda zemljiška posest na
Ogrskem po temeljiti »pravičnejši
razdelitvi zemlje«. Vsa ta agrarna re-
forma je podobna ruski »osvoboditvi
kmeta«, ki jo je izvedel car Aleksan-
der II. leta 1861 ter je postala mati
boljševiške revolucije.

Toda takratna fevdalna Rusija je
imela za sosedo še fevdalno Evropo,
kar je silno uplivalo na Rusijo, ker so
bile tudi v sosednjih državah slične
razmere, ki jih je šele poveljna revolu-
cija odpravila. Ogrska pa je danes
osamljen otok sredi velikega morja
osvobojenega kmeta, zato ta fevdalni
otok ne more imeti obstanka in ne bo
dolgo, ko bo tudi ogrski kmet spo-
znal, da je fevdalizem v zgodovinskem
nasprotju z današnjim gospodarskim in
socialnim razvojem. Kmetski narod
zahteva danes povsod zemljo in poli-
tično kontrolo. Temu razvoju se tudi
Ogrska ne bo ognila.

Ogrska vlada razglasa, da je agrar-
na reforma končana. Reforma pa skri-
va v sebi novo revolucijo, ker je ne-
mogoče prekričati socialna in gospo-
darska dejstva, ki se pojavljajo jače
in jače. Tu ne pomagajo nič vislice,
bajoneti, ječe in izjemni zakoni, ker
preživetega reda ni mogoče z takimi
pomočki izdržati. Ogrski kmet, ki je
danes vkovan v tisoč verig, ki nosi iz-
koriščanje z gnjevom v svojem srcu,
bo nekoč nastopil proti aristokraciji.
In takrat pade zadnja trdnjava fevda-
lizma v Evropi. Takrat bodo ogrski
veleposestniki tudi spoznali, da je bila
sedanja agrarna reforma samo prvi
takt k neizogibni ogrski agrarni revo-
luciji.

Čulkovski:

Obup.

Nekdaj je plal iz moje duše svarilen
krik
pred grozo pretečega mraka.
Sedaj se ji pa izvija le še bolesten stok
pod težo neplodne teme.

Čulkovski:

Smodnik.

Kaj bi se čudil, kadar tvoje klanje
blagoslavlja vsak vojni kurat;
nam Bertl Schwarz, tvoj izumitelj,
znan je,
kot pobožni samostanski brat.

Priznavanje političnih strank

nikakor ne more biti v intencijah sedanje vlade. Vlada je izdala zakon o zaščiti države z namenom, da po njem po svojem prevdanku dovoljuje ali pa prepoveduje politično delovanje te ali on estranke, če je nje program ali nje akcije trenutno v nasprotju z njenimi tendencami, ker nikakor ni mogoče zahtevati od strank, ki imajo resne politične ali socialne programe, da bi svoja naziranja preklicali ali se odrekli idealom in problemom, ki so

utemeljeni v naravnem razvoju. Taka zahteva bi pomenila duhovni pritis in vzgojo neznačajev, neiskrenosti in notranjega srečnega nezadovoljstva. Zadošči je za režim, če se zakoni izpolnjujejo, ker strogi zakoni itak preprečujejo vse, kar misli režim, da bi utegnili škodovati. Tudi v takem režimu veljajo zakoni in dokler niso ti zakoni kršeni, ni treba še strožjih odredb. Mnenja smo, da bodo izvršilne naredbe ustrezale duhu časa.

Dnevne novice.

Politične stranke in nova vlada. Nejasni zakon o zaščiti države, ki ukinja politične stranke, je dal radikalom in demokratom povod, da so zaprosile za priznanje. Zdi se pa nam, da je ta pot nepravilna. Politične stranke so skupine prepričanja, zaradi tega je edino pravilno, da vlada sama pove z izvršilno naredbo, katere politične stranke spadajo pod zakon.

Dva nova ministra. V vlado sta vstopila beograjski župan dr. Kosta Kumanudi in dr. Želimir Mažuranič. Dr. Kumanudi je prevzel zunanje ministrstvo namesto obolelega dr. Marinkovića. Berlinskega poslanika Zivovina Balugdžića pa sploh ni bilo v Beograd, na katerega so baje računali. Dr. Mažuranič je minister trgovine in je izjavil, da njegov resor ni političen, temveč resor dela. Posle sta že prevzela oba ministra.

Novi verski zakoni. Nova vlada hoče izdelati zakone za katoliško in pravoslavno cerkev. Papežev poslanik Pelegrinetti je zaradi tega obiskal vlade in interveniral, da bi se pospešila konkordatna pogodba z rimsko cerkvijo ali vsaj podobna pogodba kakor s Čehoslovaško. — Cerkev se seveda mudi za konkordat, ker bi se potem morala zakonodaja ozirati nanj in pristati na s konkordatom sklenjene privilegije. Tudi v Rimu pritiska poslana rešitev tega vprašanja.

Kaj prav idr. Maček. Angleški list »Morning Post« objavlja izjavo dr. Mačka, ki se glasi: »Krvavi dogodek, dne 20. junija, je odločil usodo beograjske skupščine. Videč nemožnost nadaljnega sodelovanja v parlamentu, se je kralj odločil, da ukine ustavo, ki je bila leta 1921 odglasovana in da Hrvat pri tem niso bili prisotni. Nahajajoč se pred alternativno: ali anarhija ali diktatura, kralj je naravno izbral poslednje. Spričo namere, da se pripravi teren za preureditev države, bojim se, da bodo srbske stranke poizkušale izkoristiti to stanje, da nadaljujejo fatalno politiko, ki so jo vodile prejšnje vlade napram Hrvatom. Na srečo je hrvaški narod tako dobro organiziran in v stanju, da vzdrži tudi tak poizkus. Treba se je zavedati, da se

naš pokret ne giblje samo po direktivah ene stranke, kakor se običajno razume strankarski pokret, marveč, da ima naša stranka 99 odstotkov vsega hrvaškega prebivalstva.«

Veliki župani in nova vlada. Vlada je izmenjala že več velikih županov. Župan za beograjsko oblast je postal bivši ljubljanski veliki župan dr. Vilko Baltić.

Komisariji za oblastne uprave. Za ljubljansko oblastno upravo je imenovan za komisarja bivši predsednik oblastnega odbora dr. Natlačen, za mariborsko pa predsednik dr. Leskovar.

V ministru za socialno politiko je bil imenovan za kabinetnega šefa Joe Matošić, urednik »Hrvatskega doma«.

Vse slovaško časopisje, tudi versko, je Mussolinij zatrl v Julijski Benečiji. Metode so barbarske, s katerimi dela fašizem.

Albanska vlada je tudi odstopila, ker se Italijani vmešavajo preveč v notranje posle Albanije. S sestavo nove vlade je poverjen prejšnji predsednik Kotta.

Kralj Amanulah odstopil. Afganistanski kralj, proti kateremu so se uprli razni stanovi, je moral kapitulirati ter je komaj odnesel celo kožo. Njegove reforme so zadele na najhujši odpor in mora se reči, da so v prvi vrsti ljudstvo hujskali fanatični duhovni islamske vere. Gospod kralj je hotel posnemati svojega kolega Kemal pašo, ki je sicer tudi naletel na odpor in je moral nekoliko upornikov obesiti. Toda vendar so bili na Turškem nekateri predpogoji za evropeizacijo dežele dani, ki jih v Afganistanu še ni. Glavno je to, da je dežela še popolnoma zaprta, ker nima železnice in drugih komunikacij, da bi mogli civilizirani ljudje k tistim rodovom, ki so komaj kakega drugega modernega človeka videli, razen svojega kralja, ki se ni hotel po versko oblačiti, kot zapoveduje turško sveto pismo — koran. Na drugi strani pa ni prevelike škode, če Azijati zametajo evropsko lažikulturo, ki je v mar-

sičem slabša kot je ona rumenih Jutrovcev.

Kellogovemu mirovnemu paktu se upirajo tudi v Zedinjenih državah, ker hočejo ostati neodvisni. Kellog grozi, da se umakne iz političnega življenja.

Kako dobro se godi Madžarom, dokazuje dejstvo, da je bilo samo v Budimpešti lansko leto 600.000 davčnih rubeži, čeprav ima mesto le 150.000 davčnih obvezancev. Na vsakega davčnega obvezanca pridejo torej štiri rubeži v letu.

Bivši nemški cesar je ob svoji 70. letnici povabil preko sto gostov na pojedino. Mu še ne gre slabo.

Mandžurija se je priključila narodni vladi v Nankingu. Od narodne vlade imenovani guverner Mandžurije, Tschanghsüliang, sin bivšega diktatorja Tschanghsolina, je zasedel arsenal v Mukdenu, snel z njega japonsko in mandžursko zastavo ter izobesil zastavo narodne vlade v Nankingu. Oba japonska zaupnika, generala Jangjutinga in Tschangjinhraia, ki sta se temu upirala, je dal na mestu ustreliti. Japonska, ki je smatrala Mandžurijo za svojo, se pripravljala na protest. Novi guverner je odstavil tudi vse ruske sovjetske postajenačelnike mandžurske železnice in jih nadomestil s Kitajci ali ruski mi belogardisti.

Število avtomobilov v Zedinjenih državah. Zedinjene države ameriške štejejo okroglo 120 milijonov prebivalcev. Avtomobilov pa je prijavljenih 24.592.370. Samo osebnih avtomobilov je 21.480.596, tako da pride na vsakega šestega prebivalca po en avtomobil. Tovor. avtomobilov imajo v Zedinjenih državah 3.123.774. Novi Jork (ena od 48 zveznih dežel) ima sam 2.090.800 vozil.

Silna nezaposlenost v Angliji. Ministrstvo dela poroča, da je bilo v Angliji dne 31. decembra 1928 nezaposlenih dalavcev 1.500.000, to je 184.000 več kakor pred enim letom.

Čas je denar! Hranilnica v Darmstadtu je prišla na originalno idejo, kako je treba ljudi k štedenju pripraviti. Dala je namreč napraviti u.

v katero se, namesto navijanja, pušča denar. Ako se noče, da bi se ura ustavila, tedaj je treba brezpogojno spustiti v uro denar, ker ura si ne da kazalcev potiskati ali sicer na kak drug način manevrirati. Čas je denar!

Koliko stane en sedež na borzi? Iz New Yorka se poroča z dne 9. tm., da je tam prejšnjega dne bil en sedež na borzi prodan za 600.000 dolarjev, to je okroglo 33.600.000 Din.

Sladkorja bodo pridelali letos v državi 12.700 vagonov, to je 4000 vagonov več kakor lani. Za izvoz bi ostalo 2500 vagonov, pa ne vedo, kam bi ga prodali, ker je sladkor po vseh državah cenejši kakor pri nas.

Udeležba avtomobilске industrije na letošnjem velesejmu. Mednarodni urad konstrukterjev avtomobilov (Bureau Permanent Internationale des Constructeurs d'Automobiles) s sedežem v Parizu je odločil na svoji seji dne 7. januarja tl., da dovoljuje in priporoča vsem včlanjenim avtomobilskim tvornicam udeležbo kot razstavljalec na letošnjem mednarodnem vzorčnem velesejmu v Ljubljani, ki se vrši od 30. maja do 9. junija. Uprava velesejma priredi kot lansko leto tako tudi letos špeciјalno avtomobilsko razstavo v okviru tega svojega velesejma.

Dražba kož divjih živali se vrši 21. tm. v prostorih ljubljanskega velesejma. Kože se sprejemajo do 19. tm.

Lovstvo je važen činitelj v narodnem gospodarstvu. Kože divjih živali so dragoceno blago. Kdor jih ima, naj jih nemudoma pošlje »Divji koži« na ljubljanski velesejem, ki organizira skupno prodajo pridelkov naših lovcev. Ta se vrši dne 21. tm.

Pevski zbor ljubljanske »Svobode« ima redne pevske vaje v lokalni »Svobode« v palači Delavske zbornice vsak torek in četrtek ob pol 8. uri zvečer. Učitelj Adamič, znani komponist, izborni vodi vaje. Sodrugi, ki imate veselje do petja, vstopite v pevski zbor »Svobode« in pustite razna meščanska in zakonata pevska društva! Vsakdo se lahko prijavi ob začetku pevske vaje.

Sveto leto.

Papež je za letos zopet odredil in zapovedal, naj se praznuje sveto leto z romanjem v Rim. Najbrž je leta 1925 dobro odrezal. Pravijo, da je cerkev blizu 30 milijonov zaslužila. Se splača. Prvotno se je praznovalo sveto leto vsakih sto let; pozneje so napravili na vsakih 50 let, potem na 25, sedaj bi ga pa že radi vsako drugo leto imeli. Zanimivo je, kar piše Corvin o svetem letu v svoji znani knjigi »Der Pfaffenspiegel«. Prinašamo tu v izveščku:

»Res zlato idejo je imel papež Bonifacij VIII; izmislil si je sveto leto! Stari Rimljani so praznovali začetek

vsakega stoletja z velikimi svečanostmi in tudi Judje so praznovali ob tej priliki leto sprave. To je najbrž tudi privedlo imenovanega papeža na misel, da bi taka jubilejna leta tudi v krščanstvu uvedel.

Kdor je romal v svetem letu v Rim in položil tamkaj svoj dar na oltar, je bil deležen popolnega odpusta vseh grehov, ki jih je kedaj storil v svojem življenju in je bil zopet nedolžen kot novorojeno dete, ali pa še bolj, ker v novorojenčku tiči po naku svete cerkve še vedno hudič, ki ga šele sveti krst prežene.

Kdo bi se ne znebil rad svojih

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

80

Njegov oče je bil med vojno težko ranjen in je umrl v Ljubljini. Vsako leto na Vseh mrtvih dan roma Franček na njegov grob. Mati, ki mora od tistega časa sama voditi kmetje, se udaja pijači. In Franček ji je očital tudi to. Takrat se je zjokala, češ, da so otroci postavljajo proti njej in se je napila še bolj. Sedaj sta popolnoma narazen. Odrčela mu je za jesen vso podporo. Že takrat je bilo precej krega, ko je bil izključen iz semenišča. Sedaj pa, ko je povedal, da v bogoslovje ne pojde nikoli, sta se razšla. Skušam ga tolažiti. Toda on dela načrte. Neka majhna vsota mu pripada mesečno po očetu. Tisto bo uporabljal in mogoče, da se po maturi mati spremeni. Veliko je kriv župnik, ki vedno zahaja v njihov dom in pridiga o lepem duhovniškem poklicu. Frančeku je takrat, da bi ga udaril v obraz.

Popoldne se je razneslo po vrhu, da je kaplan Kranjc oskrnil šestletno dekletce svojega sosedu. Zvabil jo je s sladkorjem k sebi. Njegova kuharica ni bila doma in tako se je zgodilo. Drugi dan, ko je otrok že doma vse povedal, sta ga s kuharico vlovila in prisilila, da je pisal deklat, v katerem pravi, da ni res. Nekaj blaznega je v tem. Nadučitelj pripoveduje, da je baje ves potr. Začel se je zavedati, kaj je storil. V gostilni sta se srečala in resignirano je izjavil: »Takemu človeku ni pomoči!«

Pogovarjaja se s Frančkom. On ga brani. Prisilili so ga v teologijo. Poklica ni čutil v sebi. Zdrav, miščast fant je bil in je postal še močnejši — kri mu je gorela. Vlažne stene bogoslovnice pa so ga stiskale in kri je zaplala še bolj. In tako dalje. V neutешenosti se je počasi znašel v abnormnosti. Pije. Kaj pomaga, da so ga za leto suspendirali. Izgubljeno je njegovo življenje.

Jaz pa sem mnenja, da ga zagovarja preveč. Človek ima vendar možgane, glavo in misli in voljo. Ali se ni moči premagati? Jaz verujem, da se človek lahko premaga. Jaz sem se premagal popolnoma. In ako se tudi prikrade tihotapski odkod, volja je tukej, ki z drugimi misli prežene vse. Delati je treba. Vedno mora biti človek z nečim za-

poslen, da se utruji, pa ne bo imel takih poželenj, ki jih ne bi mogel premagati.

Mirko nama je pisal. V bolnici je. Franček pravi, da je jetičen in da se je zaljubil v sestro Margareto, ki mu streže.

Tako je prišel v najin pogovor nov motiv.

Franček in Mirko sta v preteklem letu stanovala skupaj. Marsikaj sta doživela. Zaupal sem mu, da pišem dramo o mladem človeku, ki se bori s telesnostjo. Konca še nisem zaključil. Rad bi, da bi vstal, da izide iz boja kot zmagovalac. Toda nekam protivi se mi. Tudi Franček je zato. Očital sem mu njegovo nemoč. Razvnel se je in mi dokazoval, da ni mogel drugače, kot se vedno znova udajati svoji gospodinji. V njem se je vzbudila neutешna strast in gospodinjo je imela, kadar ga je hotela. Zaveda se, da to ni bila ljubezen, toda nekaj mučnega je bilo. Večkrat je hotel pobegniti, se preseliti kam drugam, toda neka nevidna sila ga je vedno zadrževala. Sedaj mu je lažje, če tudi mu je še pisala, da se naj zopet povrne. Pa se ne bo. Trdno je sklenil. Tudi on hoče biti močan in prerojen.

O Mirkotu pa je mnenja, da je izgubljen.

Dramo sem končal in jo krstil za »Nemoč«. Napisal sem jo samo radi tega, da pokažem eno izmed slik iz življenja sodobne mladosti, da bi ljudje vedeli, koliko mora sodobni mlad človek izkusiti in kako si mora graditi nazore o življenju sam. Ne stari, ne šola, nihče se v tem pogledu ne briga zanj in ko se pojavi prva telesnost, ne ve, ne kod ne kam, ako ga slučajno ni podužil kak Toni. Januš se je v tistih stiskah vrget v zakotno ulico in v religijo. Pa je prišel navzkriž z vsem svojim duševnim življenjem. V zakotni ulici je nalezel bolezen, ki bi se sicer dala ozdraviti v kratkem času, toda, ali je bil prepošen ali preboječ, da bi izpovedal svojo nezgodo — tega danes ne ve nihče — doživel je katastrofo in danes je v blaznici. . . . Toda kakor da se ni zgodilo nič. Šola je ostala v svojih temeljih, profesorji se niso nič spremenili in o ravnatelju učiteljskega Kotniku marsikaj šušlja. Ne vem. Danes še ne bom sodil, ker ne vem. Maksim se je ustrlil iz upornosti, Profesor Klinc je imel proti koncu leta pridigo o samomorilcih in jih nazval strahopetce. Seveda, on je strahopetec, da mu ni para. Še po smrti je skušal vlivati gnojnico na grob mladega človeka,

ki je izkrvavel sredi sodobne šole, ki je tako kolosalno klasificirana s samomorij svojih gojencev. Razrušiti bi bilo treba to stavbo laži, gnusobe in šarlatanstva. Človeka vzgajajo v popolno nevednost, ne odstirajo mu luči, še tisto trohico življenjske svetlobe, ki tlie v njem, ubijejo s svojimi frazami in lažmi. Največ zločinov pa zakrivijo z dualizmom: tu telo — tam duša —. Telo sploh zanikajo, kakar da ga ni — duši pa govore same bedostoče in laži. Zakaj se ne pove mlademu človeku naravnost: tako in tako je. Sedaj si prišel v novo dobo, telo se je razvilo itd. Zakaj mu z dobro, odkritosrčno besedo ne razčlenijo vsega? Zato, ker so vsi hinavci! Ker vsi služijo mamoni.

In samo zato sem spremenil konec v svoji drami. Prvotno sem sicer hotel pokazati, kako lahko mlad človek vstane, kako se z uspehom lahko preмага in zmaga — toda tega ne privoščim sodobnim pedagogom. Pretepali bi se zadovoljno po svojih trebih, pleše bi se jim od samozavesti kar zablščile in rekli bi: »Vidite, naj bo skušnjava kolikor hoče, tako smo ga vzgojili, da lahko premaguje vse.« In vem, da tako tudi mislijo. Toda to je samoprevara, je laž. Ker tako ni. To ve Franček, ve Mirko, ve Toni, ve Januš in še stotine drugih. Moja rešitev je popolnoma slučajna in je kratko zapopadana v tistem srečanju pri svetiljki. Sonja.

Vem, jaz vstajam, toda za mano leže težki boji in prišel sem na počitnice, da nisem vedel ne kod, ne kam. Šele sedaj sem našel harmonijo. Telo je nekaj prehodnega, duša je večna. Telo obvlada, ga uničuj, brzdaj, in če ni drugače ga tudi bičaj! Pa ne z besedo, v dejanju je vsa moč. Kdor samo govori, in tako ne deli, je hinavec in zločinec. Kar zahtevaš od drugih, preizkusi najprej na samem sebi.

Naj ve svet, koliko mladih ljudi propada samo zato, ker j enomoč močnejša v njih kot moč. Zato bodi moja drama živ spomin vsem tistim, ki še lahko mislijo, razumejo in ki še imajo količjak dobre volje.

Stane se potepa po Ljubljani. On je prav posebno poglavje med nami vsemi. Vetrnjak. Misli samo, da bo iz nje sedaj najkrevoločnejši komunist, pa je sedaj orjunaš. Vse bi rad potolkel. S Cankarjem v roki robanti po vseh rodoljubih in nacionalizem mu je vse. Iz ekstreme pada v ekstrem. Prepričan sem, da orjunaštvo ni njegovo zadnje poglavje. Z Mileno sta se spet skegala.

grehov. Čisto kratek umor lahko poštenemu človeku celo življenje zagreni! Kdo bi ne bil rad zasiguran, da se take fatalne malenkosti na sodni dan ne bodo več očitale?

Kratkomo, z vseh strani so se zgrinjali grešniki v Rim. Leta 1300. je 200.000 tujcev prebilo leto v svetem mestu in dobiček, tako za meščane, še bolj pa za papeža, je bil ogromen. Kar so bogataši darovali zlata in srebra, tega si papeževa zakladnica niti objaviti ni upala. Samo bakrenega denarja so nabrali za 50.000 zlatih goldinarjev. Po neki približni cenitvi je znašal dohodek tega svetega leta 15 milijonov goldinarjev. Za tedanje pojme nezasiščen znesek.

Nepričakovano dobra žetev je seveda vzbudila cerkvi željo, da bi se čimprej zopet ponovila. Sto let je malo predolgo, zato je bil papež Klement VI. tako dober, da je določil sveto leto na vsakih 50 let, kajti prikazal se mu je častljiv starček, z dvema ključema v roki, — najbrž sveti Peter — in mu je grozeče zapovedal: »Odpri vrata!« Temu povelju se je papež moral seveda pokoravati.

Urban VI. je skrajšal ta čas na 33 let, v spomin na 33 let Juzusovega življenja. Za pošten izgovor niso bili papeži nikdar v zadregi. Sikst IV. je bil »radi kratke dobe človeškega življenja« še bolj milostljiv in je določil sveto leto na vsakih 25 let.

Drugo sveto leto pod papežem Klementom VI. je bilo še bolj bogato kot prvo. V svoji svetoletni buli »zapoveduje papež angeljem v raju, da naj takoj duše tistih, ki so umrli na poti v Rim, peljejo iz vic v nebeški raj«. Take izredne milosti so bile za pobožnoneumne množice zelo vabljive. Rim je bil poplavljen od tujcev, tako, da so gostilničarji, ki se na skubljenje dobro razumejo, kar omagovali.

Pri oltarju svetega Pavla sta se dan in noč menjavala v službi dva duhovnika, ki sta s »krupirskimi grabljicami« v rokah zgrinjala denar, ki se je neprestano sipal na žrtvenik in sta pod težo svoje službe skoraj podlegla. Gnječa v cerkvi je bila tolika, da je bilo veliko ljudi zmečkanih. Deset tisoč romarjev je dobilo takoj priložnost, da se prepriča o vrednosti in vplivu odpustkov, kajti pomrli so za kolero; ampak njihova odsotnost se ni nikjer občutila, kajti število romarjev tisto leto se cenil na en milijon in nekaj stotisočev in dohodek od njih nad dvaindvajset milijonov goldinarjev.

Zanimivo je opazovati, kako se vsak papež trudi, da bi iznašel novih sredstev, ki bi prekosili njegovega prednika Bonifacija v dobičkanosti, kajti — pretti, frati e polli, non son mai satolli. (Duhovniki, menihi in kokeži niso nikdar siti.)

Bonifacij IX. je ugotovil, da veliko kristjanov ne more priti v Rim, deloma ker jim je potovanje predrago, deloma ker jih razni opravki zadržujejo. Tem je zato poslal božjo milost kar na dom, s posebnimi božjimi kurirji, katerim je dal polnomočje, da so za eno tretjino potnih stroškov v Rim smeli polnovredni odpustek deliti — Kljub tem olajšavam so verniki še vedno v velikih množicah prihajali v Rim in v svetem letu, ki se je praznoval pod papežem Nikolajem

VI., ni mogel most čez Tiberio teh mas več nositi in se je podrl; dvesto ljudi je pri tem zgubilo življenje.

Papež Aleksander VI. je izumil še bolj koristno iznajdbo. On je vpeljal namreč takozvana »zlata vrata« v cerkvi sv. Petra. Ob začetku svetega leta (to je 6. januarja) udari papež z zlatim kladivom trikrat na ta vrata; potem so ostala odprta vse sveto leto in na koncu leta so se zopet zazidala. (Letos še malta od zadnjega svetega leta 1925 gotovo ni bila čisto suha.) Vsak romar, ki je prestopil ta vrata, se je znebil vseh grehov; za gotov znesek si lahko šel skozi tudi po naročilu nekoga drugega, ki je ostal doma in si ga na ta način tudi osvobodil grehov. Ta iznajdba je prinesla cerkvi veliko denarja.

Papeži so postali s temi uspehi vedno bolj denarja željni. Dostikrat niso mogli čakati 25 let, zato so ob posebnih prilikah, za katere niso bili nikdar v zadregi, proglašali še posebna »sveta leta« (kakor letos), ali so pa poslali svoje potnike, ki so prodajali »odpustke«, okrog po svetu. Ti potniki so bili bolj vsiljivi, kakor židje ali vinski trgovci in dostikrat se je zgodilo, da jih je kaka občina, s lajmoštrcem na čelu, s koli nagnala iz vasi.

Reformacija je s temi svetoletnimi iznajdljivostmi precej pospravila in dohodki poznejših svetih let niso bili več tako sijajni. Še celo leto 1825 je bilo povzdignjeno v sveto leto; ali v Rim ni prišlo več toliko tujcev, kakor navadno, največ je bilo italijanske beraške drhali, iz katere se pa ne da dosti izmolziti. Tudi so razni vladarji romanje v Rim otežkočali, ker se jim je škoda zdelo denarja, da bi ga ljudje v Rim nosili, ki so ga sami potrebovali. Celotakratna avstrijska vlada je prepovedala svojim katoliškim podanikom potovati v Rim brez predpisanih potnih listov. Kdor si ni pravočasno oskrbel potnega lista, je lahko zamudil sveto leto.

Tako Corvin. V novejši dobi se hoče svetim letom zopet podeliti nekdanji sijaj in uspeh in značilno je, da se to ravna vedno s pešanjem ali okrepitvijo reakcije po Evropi. Papež Pij IX. je proglasil za sveto leto leto 1850., ki se je po potlačanju revolucije l. 1848 najbrže dobro obneslo, kajti že leta 1852 imamo zopet sveto leto. Tedanji naš škof Slomšek obljublja v tozadnem pastirskem listu lavantinskim vernikom različne milosti, če se »v tem času enkrat postijo, po svojem premoženju vbogajme dajo, pa tudi kak mili dar za misijone med neverniki podelé, imajo popolnoma odpustek, kakor v svetem letu, kateri odpustek se tudi za verne duše v vicah priporočiti da. Da se teh odpustkov vsi verniki udeležijo, dajo sv. oče papež vsem spovednikom oblast, ova naročena dobra dela bolnikom, jetnikom inopotnikom premeniti, tudi na kak drugi čas preložiti, če bi jih kdo tako dopolniti ne mogel... V vsaki župnijski cerkvi bo škrinica pripravljena za miloščino.«

Potem so bila še tri sveta leta: 1875, 1900, 1925, razen različnih jubilejnih let. In letos zopet vabijo v Rim. Še celo Mussolini, ki papeža nič kaj ne mara, je vesel številnih tujcev, ki mu prinesejo denar v deležo.

vendar srečno, dokler se ne pojavi pri njih Gregers Werle, ki boluje na pravičnostni mrzlici, hoteč postaviti družino na zdrav temelj, razkriva njene laži in povzroča s tem nesrečo za nesrečo. Tudi Gregers živi v iluziji: da je resnica zveličavna. Ko doživi razočaranje, se ustrelil, nad njim pa triumfira iluzija starega Ekdala, ki se napoti ob zaključku v svoj svet, »gozd« na podstrešju. — To pot je bil v našem gledališču lep večer, ki ne zapuša po končani predstavi — praznote v duši. Dasi zahteva vsaka Ibsenovka od vsakega igralca celega moza, so vendar vsi dovršili prav dobro svojo nalogo. Odveč bi bilo naštevati vsakega posameznika, zato naj omenim le glavne vloge! Najtežjo vlogo je imel Rakuša (mladi Ekdal, ki je kmalu premagal začetno omahovanje in nesigurnost ter je stopnjeval igro skoro do dovršenosti, ki je doslej pri njem še nismo imeli prilike videti. Skrbnišek (Gregers Wer-

le) se brezdvomno razvija v našega najboljšega igralca. Bukšekova (Gina Ekdal) je z naravno in sigurno igro mnogo pripomogla k uspehu. Furjan (stari Ekdal) se je znal vživeti v dušo krahiranega starca, ki mu iluzija prerašča obup, prav tako dobro kot Kraljeva v dušo 14.letne med štirimi stenami vzgojene, napol slepe derslice; le tisto nesmiselno stopicanje po odru naj bi prihodnjic opustila. Dramo je režiral Rado Pregarc, pred predstavo pa je podal prof. dr. Sušnik v markantnih obrisih sliko Henrika Ibsena. Krt.

Čulikovski:

Invalid.

Ni treba se ogibati, gospod, le pojdi mimo mene svojo pot; ne bom ti pomolil desnico, v rokavu praznem nosim samo ro-kavico.

Družbe moje naj te sram ne bo, za tebe v vojni sem trpel hudò, na prsih mojih mnoge glej odlike, na cesti z njimi zdaj pobiram čike. Priznavam, da med družbo več ne so-dim,

ker od takrat le ob bergljah hodim; telò so moje, glej, kosti in les in pa prazen želodec leži še vmes.

Ker pa nečimernosti ne poznam, me svojega nastopa nič ni sram: jezi me le, če mi reče kdo, da sem bil bedak,

ker vem sam predbro, da sem res bil tak.

Sicer pa, za domovino sem prelival kri

in ona takih, pravijo, ne zapusti. Gotovo mi povrne vse stotero, če pa ne, pa pojdem vbogajme na béro.

Marlbor.

Nadzorovanje inozemskih tvrdk. Mi imamo sicer lepa določila, da se smejo inozemci udeleževati pri naših podjetjih le tedaj, ako je nad 50 odstotkov domačega kapitala. Kako izgleda to določilo v praksi, je splošno znano. Toda mi nimamo samo inozemskih tvrdk z nad 50-odstotnim inozemskim kapitalom, ampak celo take tvrdke, ki v Mariboru nimajo nobenega pooblaščenca, kadar jih iščejo upniki. Zadnjič smo poročali o drastični aferi delavca s tvrdko inž. Hugo Lenard & Comp., preje I. H. Bühl, koje glavni gospodar hodi v Maribor iz Leobna komandirati. Ko je sedaj oni delavec vložil proti tej tvrdki pri sodišču tožbo za odpovedno dobo, mu je sodišče tožbo vrnilo, češ, da tvrdka Lenard v Mariboru nima nobenega pooblaščenca. Kaj pravijo k temu naše nadzorne oblasti? Mi bomo seve poskrbeli, da bo delavec pooblaščenca našel in tudi svojo pravico pred sodiščem.

Mraz na sodišču. V času najhujše zime so mariborskemu sodišču kurjavo prvotno tako zreducirali, da bi morali par dni sodišče zapreti. Pozneje so zopet poslali toliko premoga, da bo lahko sodišče uradovalo vsak dan, toda v skrbeni meri, samo od 9. do 13. ure. Hodnikov na sodišču, kjer vsak dan čaka na sto in sto strank, pa sploh ne kurijo več, čeprav morajo ljudje tam včasih cele ure stati, da pridejo na vrsto. Centralna kurjava, ki je napeljana tudi po hodnikih, je po 30-letnem obstoju sodišča prvič zaprta. Ugledu justice to nikakor ne

je od nekdanj bila znana po svoji hudobnosti.

Danes pa je cela hiša vesela, četudi se pere perilo, ker se rabi

koristi, še manje pa prizadetim državljanom, ki morajo ravno na sodišča nositi najhujša bremena s takсами. Kdo bo odgovarjal za bolezn, ki si jih bodo ljudje nakopali na sodnih hodnikih s čakanjem, ki ga tudi ne zakrivijo sami?

Ljud. univerza v Mariboru. Z zrakoplovom »Grof Zeppelin« v Ameriko in nazaj je izvanredno predavanje, ki bo v ponedeljek, 21. januarja v veliki kazinski dvorani ob 6. in trideset 9. uri zvečer. Predavanje ima edini avstrijski udeleženec tega čudovitega poleta, mladi cand. ing. Haring. Kot očividec bo pripovedoval mnogo dogodivščin, na podlagi po lastnih posnetkih izdelanih skioptičnih slik, ki niso bile objavljene v nobenem časopisu. Vsebina predavanja: Start v Friedrichshafen-u, menjava smeri, havarija nad Bermutskimi otoki, nad ameriškimi veleumest, prihod in sprejem v Lakehurstu, povratek, nevihte, nad polarnim ledom, slepi pasazir. Predprodaja vstopnic od petka naprej pri ge. Zlati Brišnik in g. Häferju. Predavanje ob 6. uri se vrši le, če je drugo že razprodano.

Premikalno osobje drž. žel. Maribor, gl. kol., priredi v soboto, dne 2. februarja 1929, v gostilni Vompek (preje Kramberger) v Krčevini »Zelezničarski ples«. Na sporedu je godba, ples, petje, šaljiva pošta in druge vesele zabave. Vstopnina 5 Din. Začetek ob 19., konec ob 4. uri. Čisti dobiček je namenjen za uboge otroke v Krčevini in Lajtersperku. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Trbovlje.

I. redni občni zbor javne delavske čitalnice v Trbovljah se bo vršil 2. februarja 1929 (v nedeljo) ob 4. uri popoldne v prostorih čitalnice. Dnevni red: 1. Letno poročilo tajnika, blagajnika in gospodarja. 2. Poročilo revizorjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Določitev članarine. Odbor.

Guštanj.

Približno pred 14 dnevi smo čitali v »Jutru« kritiko od nekega kultur-

Kultura.

Henrik Ibsen, »Divja rasa«. Malo pozno je sicer proslavilo mariborsko gledališče stoletnico Ibsenovega rojstva, a proslavilo ga je s prav značilnim delom, z »Divjo raco«, ki nam globoko odpira pogled v mišljenje velikega Nordijca. Ibsen je kot dramatik slikar družbe druge polovice 19. stoletja, a to družbo nam slika navadno v njenem mikrokozmu: v družini. V svojih svetovnoznanih dramah išče temelje družbe, grabi za njenimi najglobljimi problemi ter jo biča — brez sarkazma, samo s suhimi konstatacijami. Spoznal je, da je vsa družba zgrajena na laži in na neizpolnjenih iluzijah; oboje pa je vzpodbujajoči princip življenja in zato ne moreta eksistirati niti družba niti družina brez laži in iluzij. Slednje je osnovna misel in edini problem »Divje race«. — Ekdalovi žive sicer v močvirju laži na »morskem dnu«, a žive

Danes v sredo, 16. januarja v

kabaret-kavarno Evropa

Kabaret v prenovljenih prostorih prične danes zopet s predstavami. Nastopili bodo poleg prvovrstnih inozemskih artistov tudi domači priljubljeni gledališki igralci. Ob nedeljah in praznikih se bodo vršile tudi popoldanske družinske predstave s večernim programom. Godba pojačena. Za obilen obisk se vljudno priporoča

Tinca Grošljeva.

nega društva, da ima tukajšnje ljudstvo prav malo interesa do domačih kulturnih društev, joj, in denarja da nima; če pa pride kak cirkus, tam pa je natrpano do zadnjega sedeža. Seveda je v enem oziru bila ta kritika umestna, kajti tudi delavstvo se pri takih slabih plačah potika po teh cirkusih, da si ugleda njihove bedarije. Tudi v Guštanju ne manjka včasih kakega cirkusa, kateri postane še nazadnje nevaren. Pri nas obstoja n. pr. neko društvo, katero se hoče imenovati društvo rok. pomočnikov, kateremu je pa bil delj časa predsednik — glejte — obrtnik; tako tudi

tajnik. Ti ljudje so veliki »vzgojitelji in kulturonosci«. Nazadnje se je pa videlo, kako so ljudje nezavedni in kako je lahko mladino zavajati. V nedeljo, 18. decembra je to društvo priredilo igro v korist gasilnemu društvu, in se je res zbralo nekaj radovednežev, saj bi sicer doživeli lep fiasko, če bi bili priredili igro pod svojo »firmo«. Publika je mirno sledila začetku igre, pač pa pri tretji sliki se ji je zdelo, da ni več tako, kot so enkrat igrali. Seveda, teklo jim je že po žilah vino, namesto krvi. Za kulisami razburjenje deklic: »Ne grem več na oder!« »Jaz tudi ne!«

»Kaj?« »Pijmo!« Niso pa znali, kako bo izpadla 4. slika. Njihov voditelj, kateri mora biti odlikovan, se je že počel za kulisami hrvati in že se je mislilo, da pride do pretepa. Ena gospodična je baje bila odlikovana s klobuto. Publika komaj čaka na 4. sliko. Končno pridejo igralci na oder, ali kako? Dva igralca se naslanjata drug na drugega, ne moreta več stati; glavni igralec kliče: »O, Marija, Marija!« Ne vedo več, kaj delajo. Publika se razburja: »Škandal, sramota! Gremo domov!« Za kulisami, in pa zunaj pa je pri teh »kulturonoscih« alkohol dosegel vrhunec in

drugo ni preostalo, kot da napravijo »Rückzug«, da pokličejo sv. Ulriha na pomoč. Nazadnje se je še odlikovalec š. lepo zahvalil in je rekel, da jih drugič naj pride več. Pardon! Občinstvo se je razburjalo, ker je bilo prevarano za denar, katerega je žrtvovalo za gasilno društvo. Vprašamo pa javno, na kateri konto je šlo to popivanje? Delavci, sedaj ste videli »kulturo«. Pošljite raje svoje otroke k res kulturnemu društvu, to je k »Svobodi«, drugače pa jih raje obdržite doma. Pravo vzgojo najdete pri »Svobodi«. Res je, denar kulturnim prireditvam, ne pa cirkusom!

Nace Mihevc:

Kovač Jurij Jankovič in okrajni glavar plm. Šebrl.

(Resnična zgodba iz Muhobera.)

Skoro dva čevlja visok sneg je zapadel. Jankovičeva kovačnica take teže snega ni mogla več prenašati in v noči Sv. treh kraljev je preperelo tramovje zaječalo in se zrušilo na kup.

Kovač Jankovič si je segel z obema rokama v lase in se popraskal za ušesi, hoteč se otresti skrbi.

V glavi si je napravil načrt za novo streho in nov dimnik na kovačnici. Komaj je sneg svoj vsakoletni obisk zaključil, pa se je kovač Jankovič spravil na delo. Sezidal je nov dimnik, mnogo višji in višji kot je bil prejšnji, da se mu ne bo kadilo več iz ješe po kovačnici in pod nos. Obtesal je tramovje in postavil streho. Tako je bilo do srede predpusta že vse v redu in kovač Jurij Jankovič je zadovoljno ogledoval svojo prenovljeno kovačnico.

Komaj pa je minilo nekaj dni, pa pride župan Lizar k njemu ter mu pravi:

»Ti, Jurij, dimnik na kovačnici moraš popraviti, ti preveč iskre puha; to je nevarno, ker se lahko sosedov hlev vname!«

Jurij pa župana v naglici zavrne:

»Prekvata veša, če se nimaš drugam vtikati, kakor v moj dimnik, pa pusti še tega v miru!«

Župan Lizar zardi od jeze in pravi: »Ti že še pokažem, kakšna veša sem!«

»Ti ne boš nič pokazal, ker nič ne veš in nič ne znaš; misliš samo s farovško glavo, v tvoji je pa le prazna slama in če se tista tudi vname od mojih isker, ne bo velike škode.«

Župan Lizar se obrne in odhiti v farovž. Tam pove župniku in nekaj še doda, kar je imel s kovačem Jurijem Jankovičem ter prosi župnika Zoharja, da mu napiše ovadbo na okrajnega glavarja in jutri, ko pojde v Novo mesto, jo ponese glavarju.

Po petih dneh pride h kovaču mož z rumeno obrobjeno kapo, cesarskim orlom na njej in debelo palico v roki in zavpije na pragu kovačnice:

»Hej, Jurij Jankovič!«

Jurij je ravno koval, vzravnal se je in pogleda prisleca ter mu pravi:

»Tu sem, kaj pa je?«

»Tu podpišite in zglasite se zanesljivo dne 13. marca ob devetih dopoldne pri okrajnem glavarju, gospodu baronu pl. Šebrlu v Novem mestu; ali razumete?«

Jankovič vzame pozivnico, jo nese v sobo, kjer jo vtakne za okvir sv. Jurija, v katerem je bila slika njegovega patrona.

»No, ali ti je biriti že zopet prinesel pozivnico za davke?« ga vpraša žena Lucija.

»Ne, ampak ona veša ima nekaj z menoj.«

Dne 13. marca se kovač Jurij Jankovič zgasi pri okrajnem glavarju. Ta mu prečita obtožnico, ki je bila polna psov, takih, ki jih je Jankovič izrekel županu Lizarju in še več takih, ki jih Jurij ni izrekel, ampak sta jih Lizar in župnik Zohar skovala. Okrajni glavar baron Šebrl, majhen možic, podoben nekemu oblastnemu in bivšemu narodnemu poslancu bivše Ljudske stranke, je stopil na prste in pričel kričati nad Jankovičem in ač končno kaznoval z globo 25 goldinarjev ali pet dni zapor. Po obsodbi odide Jankovič ves ljut domov.

Na poti skozi Muhober se Jankovič ostavi v gostilni pri »Poličku«, kjer se ga od jeze prav pošteno nasrka. Proti večeru pride v gostilno tudi župan Lizar. Ko ga Jankovič zagleda, ga takoj oblije z golido psov.

»In takale miš, kakor je okrajni glavar, me kaznuje kar za 25 goldinarjev; ta miš in ta ovaduh spadata pod en koš. Oba spadata na kup slame in moje iskre naj kup zažgo.«

Župan Lizar nekaj časa posluša, sosedje so se smejali in po večini kovaču pritrjevali. Tedaj se pa Lizar iz-

muzne skozi vrata in odide naravnost v farovž. Tam skupeta z župnikom zopet novo, tri klatre dolgo ovadbo proti kovaču Juriju Jankoviču, ter jo takoj drugi dan pošljeta okrajnemu glavarju Šebrlu.

Prvi uradni dan je bil zopet klican Jankovič na okrajno glavarstvo.

Okrajni glavar kriči nad Jankovičem in ga obsodi kar na sedem dni zapor.

»Tako, sedaj boste enkrat mirovali?«

Jankovič se zravna, pogleda okrajnega glavarja in pravi:

»Gospod, nisem vam rekel, da ste miš, temveč, da ste majhni in luštni kakor miš.« Tako se je Jurij zagovarjal.

Okrajni glavar pl. Šebrl je bil dober človek in je Jankoviču odpustil dva dni kazni. Jankovič je imel sedaj samo pet dni zapor. Ko je pa Jurij videl glavarjevo dobroto, se je opogumil in ga še dalje prosil:

»Za božjih pet ran krišćevih, gospod glavar, kaj naj moja žena sama počne celih pet dni doma, moja Lucija bo v solzah utonila. Gospod glavar, bodite milosten, saj se ni treba mene usmiliti, ampak usmiliti se moje Lucije.«

Glavar napravi par korakov po sobi in se nato obrne proti Jankoviču ter mu pravi:

»Dobro, vas obsodim na štiriindvajset ur in poboljšajte se!«

»Gospod glavar, če bi vi samo eno minuto čutili moj revmatizem v levi nogi in rami in če bi čutili bol skrbi moje žene, tedaj mi tudi teh štiriindvajset ur zapor odpustite.«

»Eh, štiriindvajset ur boste že prestali; kazen mora biti za tako dejanje.«

»Gospod glavar, prosim vas, odpustite mi še teh štiriindvajset ur, ki jih ne morem odsedeti; vas zagotavljam, da bo moja Lucija zmolila en očenaš za vašo dobroto in če srečam še kdaj župana, izognem se mu s senenim vozom, če treba.«

»Povejte mi čisto resnico: zakaj ne bi mogli to malo kazni odsedeti?«

»I, i, ja, naj bo, gospod glavar; včeraj sem prasiča zaklal in delal krvavice. V tem toplem vremenu se mi utegnejo pokvariti in nič ne bom imel od tega.«

»No, naj bo; upam, da ne bo več ovadb proti vam.«

Jurij Jankovič je bil dragonec, ki je služil v Siklošu na Madžarskem in znal je še vedno s petami udariti; to je okrajnemu glavarju imponiralo, ko je Jurij odšel.

Še predno je Jurij prišel v muhoberško vas, ga je stisnil tri po pol. Ko pride do Poličkove gostilne, zavije vanjo in poje:

»Le furajte, le furajte vsi ta mladi furmani.«

Jurij pa na pošti čaka svoje ljubice pisemce . . .

Pri Poličku so bili zbrani vsi klerikalni veljaki z županom Lizarjem. Ko jih Jurij Jankovič zagleda, je vsakega posebej temeljito obral; naštel jim je vse, kar so zaslužili, vendar ni bilo nobene ovadbe več. Nazadnje pa zarentači nad vsemi:

»Okrajnemu glavarju Šebrlu vsi skupaj niti do gležnjev ne sežete, četudi je majhen.«

Tako se konča ta resnična zgodba, ki nam daje dva dobra nauka:

Prvič: Varuj se prisluškovalcev in ovaduhov.

Drugič: Nobena juha se ne sne tako vroča, kakor se skuha!

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Nabirajte nove naročnike

„LUNA“
EXPORTNA HIŠA

Maribor, Aleksandrova 19

Dobroznana najcenejša in najboljša trdka za nakup nogavic, moških nogavic (zoknov), rokavic, dokolenic, gamaš, hišnih čevljev, snežnih čevljev, perila, vezence, čipk, svilenih trakov etc. Lasten izdelek pletenih jopic, puloverjev ter kompletnih oblek v vsaki veličini.

Posebna razstava igrač ter božičnih okraskov.

Ali že uporabljate

„PROJA“ terpentinovo kremo za čevlje!

Dobliva se Jo povsod.

Dobliva se Jo povsod.

Pristna slivovka, drožnik, brinjevec, konjak, rum, vse vrste likerjev, sadni soki, spirituoze, vinski kis, esenc, nadalje čaj v originalnih zavitkih in odprt, dobite po nizkih cenah v trgovini glavne zaloge trdke „PATRIA“ Zagreb — oranžada, limonada, konjak itd.

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 19
Na debelo! tovarna likerjev, desertnih vin in sirupa. Na drobno

Za nakupniško kartico SSJ za Slovenijo izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.